

25.5.2005

2305/4/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

**JOUKKO-OSASTON KOMENTAJAN LAUSUNTO VARUSMIEHEN
KANTELUOIKEUDESTA**

1

KANTELU

Suomenlahden Meripelastusalueella varusmiespalvelustaan suorittanut A arvosteli esimiehensä B:n menettelyä syyskuussa 2003 suoritettujen ammuntojen yhteydessä. A ei kantelun mukaan ollut saanut ammunnan johtajana toimineelta B:ltä pyytämäänsä tuplakuulonsuojauksia eli tulppa- ja kuppikuulonsuojaimia, jotka lääkäri oli hänelle aiemmin määrännyt. Seurauksena oli ollut kuulovaurio. A:n mielestä asiaa ei varuskunnassa ollut otettu riittävän vakavasti.

- - -

3

SELVITYSTEN SISÄLTÖÄ

B:n menettely

Pääesikunnan toimittamassa selvityksessä on selostettu lähemmin tapahtumakulkua asiassa. Merivoimien komentaja oli kanteluasian yhteydessä suoritetun arvioinnin ja hankittujen selvitysten perusteella todennut, että asiassa oli syytä käynnistää esitutkinta, koska oli syytä epäillä, että varomääräyksiä ei kaikilta osin ollut noudatettu. Merivoimien komentaja oli pyytänyt Pääesikunnan tutkintaosastoa suorittamaan esitutkinnan sen selvittämiseksi, oliko ammunnanjohtajana toiminut B tai joku muu kouluttaja syyllistynyt asiassa laiminlyöntiin.

Pääesikunnan tutkintaosaston tutkintapöytäkirja on päivätty 25.3.2004. Tämän jälkeen Merivoimien komentaja on 5.5.2004 tekemällään päätöksellä ratkaissut asian. Päätöksen mukaan vastuu kuulonsuojauksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä on ollut ammunnanjohtajana toimineella B:llä. Kun hänellä ei ole ollut antaa A:lle ja eräälle toiselle henkilölle tulppakuulonsuojaimia kuppikuulonsuojainten lisäksi, olisi hänen tullut poistaa heidät kokonaan harjoituksista tai ainakin niin kauas, ettei ampumamelu olisi vaarantanut heidän terveyttään. Päätöksen mukaan B oli menetellyt tilanteessa taitamattomasti ja huolimattomasti. B:n puolustukseksi oli päätöksen mukaan kuitenkin todettava, etteivät varomääräykset tunne varoetäisyyttä kuulonsuojaukselle kiväärikaliberisilla aseilla ammuttaessa.

Merivoimien komentaja on sotilaskurinpitolain 29 §:n 2 momentin nojalla jättänyt määräämättä kurinpitoseuraamuksen B:lle. Samalla hän on kuitenkin huomauttanut, että tilanteessa, jossa sotilaan kuulonsuojaus ei ole varomääräysten tai lääkärin määräyksen mukainen, hänet on kokonaan poistettava harjoituksesta turvallisen etäisyyden päähän, jotta terveydenvaaraa ei pääse syntymään.

Merivoimien komentajan päätöksen mukaan Suomenlahden Meripuolustusalueella on kiinnitettävä huomiota siihen, että tapauksen oikea menettelytapa saatetaan kaikkien kouluttajien tietoon. Samoin joukko-osastossa on päätöksen mukaan ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta varusmiesten palveluskelpoisuutta koskevat erityismerkinnät saatetaan perusyksiköissä kouluttajien tietoon vasta avanlaisten vaaratilanteiden välttämiseksi. Päätöksen mukaan enemmistä toimenpiteistä asiassa päättää eduskunnan apulaisoikeusasiamies.

Arvio A:n oman menettelyn asianmukaisuudesta

Suomenlahden Meripuolustusalueen komentaja on lausunnossaan todennut muun muassa seuraavaa:

"Lausuntoihin tukeutuen tykkimies A:n kertomukset kantelun syistä ovat jatkuvasti vaihtuneet ja hänen palvelustaan ollaan luonnehdittu keskimääräistä heikommaksi. Huomattavaa on, että A ei ole ilmoittanut yhdestäkään kantelun kohdasta esimiehilleen ennen kantelun jättämistä oikeusasiamiehelle näin toimien yleisen palvelusohjesäännön vastaisesti. Yksikön päällikön lausunnosta ilmenee, että hän oli myös ilmoittanut, ettei aio nostaa kantelua koulu ttajaansa vastaan."

Merivoimien Esikunta on lausunnossaan korostanut, että vaikka A:n olisikin tullut ilmoittaa ku ulovaurioista viivytyksettä, jolloin asiaa olisi voitu tehokkaammin selvittää, tämä ei miltään osin ole poistanut A:n oikeutta kanteluun ja puolustusvoimien velvollisuutta kantelussa esiin tuotujen asioiden perinpohjaiseen selvittämiseen. Myös lausunnossa mainittu A:n heikohko palvelus on lausunnon mukaan ollut käsiteltävän asian kannalta irrelevanttia.

- - -

4
RATKAISU

B:n menettely

Asiassa on edellä selostetuin tavoin suoritettu Merivoimien komentajan määräyksestä esitutkinta, minkä jälkeen komentaja on ratkaissut asian. Mielestäni Merivoimien komentaja ei ole ylittänyt harkintavaltaansa jättämällä tapauksen johdosta kurinpitoseuraamuksen määräämättä. Kun hän on lisäksi huomauttanut B:tä siitä, ettei kuulonsuojaus ole ollut varomääräyksen ja lääkärin määräyksen mukaista sekä kiinnittänyt myös Suomenlahden Meripuolustusalueen huomiota siihen, että oikea menettelytapa saatetaan

kaikkien kouluttajien tietoon, ei asia anna enää aihetta enempiin laillisuusvalvojan toimenpiteisiin.

- - -

Arvio A:n omasta käyttäytymisestä

Suomenlahden Meripuolustusalueen lausunnossa on katsottu A:n menetelleen yleisen palvelusohjesäännön vastaisesti, kun hän ei ollut kääntynyt asiassa sotilasesimiesten puoleen ennen kantelun tekemistä oikeusasiamiehelle.

Yleisen palvelusohjesäännön mukaan sotilaalla on oikeus hakea oikeusturvaa vääränä pitämästään menettelystä ylemmältä esimieheltä tai eduskunnan oikeusasiamieheltä ottamalla asia esille heidän kanssaan tai tekemällä kantelu (kohta 14). Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuksista annetun Pääesikunnan hallinnollisen ohjeen (26.10.2001) mukaan eduskunnan oikeusasiamiehen puoleen voi kääntyä jokainen, joka katsoo sotilasviranomaisen tehtävässään menetelleen lainvastaisesti tai jättäneen täyttämättä velvollisuutensa. Ohjeen mukaan kantelu voidaan lähettää oikeusasiamiehelle suoraan eikä mitään virkatietä tarvitse noudattaa. Oikeusasiamiehelle tehtävä kantelu ei myöskään ole sidottu sotilaskurinpitoasetuksessa kantelusta annettuihin määräyksiin (asetuksen 46 §).

Jokaisen oikeus tehdä kantelu oikeusasiamiehelle perustuu Suomen perustuslakiin ja eduskunnan oikeusasiamiehestä annettuun lakiin. Myös varusmiehellä on aina oikeus kääntyä asiassa suoraan oikeusasiamiehen puoleen eikä tästä saa aiheutua hänelle kielteisiä seuraamuksia. Tässä tapauksessa kantelu on ollut myös aiheellinen, koska se on sittemmin johtanut esitutkintaan ja päätökseen, jossa ammunnanjohtajan menettely on todettu virheelliseksi.

Mielestäni Suomenlahden Meripuolustusalueen lausunnossa esitetty kannanotto on ollut sopimaton ja ristiriidassa sen kanssa, mitä perustuslaissa, oikeusasiamieslaissa, yleisessä palvelusohjesäännössä ja oikeusasiamiehen tarkastuksista annetussa ohjeessa asiasta todetaan.

- - -

4
TOIMENPIDE

Saatan Suomenlahden Meripuolustusalueen komentajan tietoon edellä esittämäni käsityksen kanteluasiassa annetun lausunnon epäasianmukaisuudesta siltä osin, kuin se koskee A:n tekemää kantelua eduskunnan oikeusasiamiehelle. Tässä tarkoituksessa lähetän Suomenlahden Meripuolustusalueen komentajalle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän ratkaisuni myös Pääesikunnalle tiedoksi.

Muissa kantelussa kerrotuissa asioissa ei ole ilmennyt laillisuusvalvojan toimenpiteitä edellyttävää virheellistä menettelyä.